

ziekten, en dat proefdieren ziek worden o.a. door steriliseeren of uitdrogen van voedsel. „Nu zal men moeten toegeven (zegt HULSHOFF POL), dat noch steriliseeren nog uitdrogen de *hoeveelheid* kalium verminderen zal”. Ziehier wat URBEANU zelf hierover schrijft:

„Sonst normal zusammengesetzte Nahrungsmittel können infolge fabrikmässiger Erzeugung oder kulinarischer Eingriffe arm an *Kalium*-Verbindungen, daher untauglich für die Erhaltung des Körpers im normalen Zustand werden. Hier einige Beispiele darüber: Je feiner das Mehl, desto ärmer wird es an Kalium-Verbindungen; je stärker ein Nahrungsmittel (Fleisch, Milch, Brot, Gemüse u.s.w.) sterilisiert wird, desto mehr büsst es an aktiven organischen Kalium-Verbindungen ein, ebenso ausgekochtes Fleisch, ausgekochter Gemüse, — mächtige Faktoren, welche den Bestand des Organismus an organischen Kalium-Verbindungen verringern und den Körper aus dem physiologischen Gleichgewicht bringen”.

Dat zelfs toevoeging aan vitamine-arm voedsel van kalium in den vorm van een anorganisch zout eenigen, zij het niet afdoend, gunstigen invloed uitoefent, is gebleken uit proeven van VAN HOOGENHUYZE, die vond, dat toevoeging aan het voedsel van een mengsel van chemisch zuiver kaliumchloride en natriumchloride in verhouding van 3 : 1 weliswaar niet bij kippen, maar wel bij duiven, geen algeheele genezing, maar toch verbetering ten gevolge had.

Dat kalium voor de vorming van eiwit in de planten onmisbaar is, maakt het wel zeer waarschijnlijk, dat het bij de assimilatie van eiwitstoffen in het dierenrijk ook een belangrijke rol speelt. En dat, wanneer een element, dat volgens de onderzoekingen in ZWAARDEMAKER's laboratorium een zoo bijzondere en belangrijke plaats in het dierlijk lichaam inneemt, in onvoldoende hoeveelheid in het voedsel aanwezig is of in zodanigen vorm, dat de assimilatie daarvan bemoeilijkt wordt, de gezondheidstoestand daardoor groot nadeel kan ondervinden, is zeker een niet al te gewaagde onderstelling.

Wanneer met de resultaten van URBEANU's onderzoekingen rekening wordt gehouden, wordt de kans groter, dat omtrent de samenstelling der geheimzinnige B-stoffen meer bekend zal worden, dan tot nu toe het geval is. En dan zal tevens kunnen blijken, of het kalium al dan niet deel uitmaakt van de „aanvullingsstoffen” van RÖHMANN, waardoor aan de onvolwaardigheid van sommige eiwitstoffen tegemoet gekomen kan worden.

Zonder voldoende gronden met een machtspreuk dezen weg tot onderzoek te versperren is niet wetenschappelijk en weinig bevorderlijk voor het verkrijgen van juistere inzichten.

Den Haag, 4 Juli 1920.

J. DE GROOT SR.

BELASTERING DER OFFICIEREN VAN GEZONDHEID.

In het debat over de vrije artsenukeuze in zake spoorwegartsen, veroorlooft zich collega WOLTERSON, ter nadere illustrering zijner argumenten, zoo ter loops een trap aan het korps officieren van gezondheid. Hij spreekt ervan, dat een vergelijking met den toestand als bij leger en vloot allerminst aanbeveling verdient. Men weet, hoe in het algemeen de waardeering is van menig militairarts; is dit niet daaraan toe te schrijven, dat de prikkel der concurrentie ontbreekt, zonder welken men zijn werk als een sleur gaat beschouwen. Excusez du peu!

Het lust mij niet, hier nader te betoogen, dat de collega er vlak naast is. De meesten onzer beoefenen wel degelijk de vrije concurrentie, zij het ook, dat overplaatsing, detachering of dienst daarvan meestal niet veel laten worden; doch overigens vindt die door hem zoo onmisbaar geachte prikkel wel zijn zuiver correctief in het deskundig en scherp omschreven toezicht onzer geneeskundige chefs. Hij kan weten, dat voor klachten over behandeling elke gelegenheid gemakkelijk open staat; maar hij kan eveneens weten, dat goed gefundeerde gevallen tot de groote zeldzaamheden behooren (ik herinner aan het pas voorgevallene te Leeuwarden, waarvan, in de Kamer ter sprake gebracht, heelemaal niets overbleef!).

Een oratio pro domo ligt overigens niet in mijn bedoeling; het tegengestelde van

collega WOLTERSON's bewering ware gemakkelijk te bewijzen; doch zijn uitlating, te beschouwen als een gedachteloos en onverantwoordelijk napraten van sommige krantenpraatjes, blijve niet onweersproken.

Ik verwacht en verlang, dat collega WOLTERSON zijn ongestaafe en grievende bewering terstond intrekke.

Zaandam,
3 Juli 1920.

B. EISENDRATH
off. v. gez. 1ste kl.

VROEDVROUW EN ARTS.

Collega KROPVELD ziet bij zwangeren in de fondspraktijk, „die in den regel de hulp van de vroedvrouwen inroepen”, ziekte-toestanden, zooals hij ze nooit in zijn particuliere praktijk, waar hij dus waarschijnlijk zelf voor de verloskundige hulp zorgt, zag. Is het dan nooit bij hem opgekomen, dat het eigenlijk immoreel is om de fondspatiënten verloskundige hulp te geven, die, volgens hem, minder goed is dan die, waarover zijn particuliere patiënten beschikken kunnen? Ik kan collega KROPVELD evenwel mededeelen, dat ik hier in de armenpraktijk ook gedurende zwangerschap en kraambed andere ziekte-toestanden zie, dan bij de meer gegoeden, ofschoon hier de geheele verloskundige praktijk in handen is van de vroedvrouw. Is dit zoo verwonderlijk en wordt dit veroorzaakt door de verloskundige hulp?

Collega KROPVELD spreekt over urine-onderzoek en over kraamvrouwen, die *na de bevalling* door de vroedvrouw in den steek gelaten worden; ik sprak over kraamvrouwen, die *gedurende de bevalling* in den steek gelaten werden, *niet* door de vroedvrouw; en wanneer er eens een vereeniging opgericht werd van geneesheeren, die niet geregeld of geregeld niet de urine van de zwangeren onderzoeken, dan zou ik niet graag de kosten van den feestmaaltijd willen dragen.

Collega KROPVELD haalt verschillende voorbeelden aan van vroedvrouwen, die haar plicht niet deden; hij weet toch wel, dat er ook dokters zijn, die hun plicht niet altijd doen? Hij beweert, dat er vroedvrouwen zijn, die bij een buitengewone bevalling geen begrip blijken te hebben van a- en antiseptiek; maar is dat begrip bij ons artsen overal voldoende ontwikkeld en handelen wij allen overeenkomstig die begrippen? Wij mogen toch een groep van menschen niet oordeelen, naar hetgeen enkelen uit die groep doen. Mij is een geval bekend van een collega, die driemaal probeerde de tang aan te leggen en eindelijk hulp inriep voor een perforatie. De in consult geroepen geneesheer vond drie centimeter ontsluiting! Mogen wij nu zeggen, dat de kraamvrouwen bij buitengewone bevallingen niet veilig zijn bij de dokters?

Er is echter meer, collega KROPVELD. In de archieven van den Centralen Gezondheidsraad ligt het rapport van een enquête, die gehouden is over het onderwerp, dat ik besprak. Dit rapport is geheim gebleven, maar zooals iemand, die het een en ander uit dit rapport weten kan, mij mededeelde, zijn de resultaten van dat onderzoek voldoende om zelfs bij een kaalhoofdige de haren te berge te doen rijzen!

Laten wij daarover eens nadenken. Zeker, er zijn vroedvrouwen, die haar plicht niet doen, maar bij *haar* is het verslappen van energie en plichtsgevoel begrijpelijk, zoolang zij, zooals ik in mijn artikel toch wel aantoonde en zooals gij zelf onwillekeurig liet blijken, haar praktijk steeds maar moeten zoeken bij de minder gegoeden en zij dus, vooral in de groote steden, slechts een voldoende bestaan kunnen vinden, wanneer zij een abnormaal groot aantal verlossingen aannemen. Die toestanden moeten veranderen. Wanneer de verloskundige praktijk in handen komt van speciaal verloskundigen, waaronder ik dan ook de vroedvrouwen reken, wanneer deze laatsten zich aan haar taak kunnen geven zonder geldelijke zorgen, wetend, dat haar werk gewaardeerd wordt ook bij de meer gegoeden, dan zullen, ik blijf er van overtuigd, onze kraamvrouwen veiliger zijn dan nu, ook in Amsterdam.

Zevenaar, 6 Juli 1920.

J. G. A. HONIG.